

Ábrahám Balázs

Repülőgép eltérítési kísérlet a forradalom előestéjén

A II. világháború után Magyarország repülőterei romokban heverték, így szinte a semmiből kellett újjászervezni az ország légi közlekedését. Az 1946-os év fontos változásokat hozott Magyarországon, a magyar-szovjet vegyes vállalatok kiterjesztették Moszkva befolyását a magyar gazdaság fontos területeire.¹ Már 1945 augusztusában megkezdődtek a tárgyalások Moszkvában,² melynek eredményeként 1946. március 29-én aláírták az egyezményt,³ mellyel létrejött a Maszovlet, a Magyar-Szovjet Polgári Légiforgalmi Részvénytársaság.⁴ Az első két járat 1946. október 15-én indulhatott el a háborút viszonylag épségben átvészelt Budaörsi repülőtérrel Szombathelyre⁵ és Debrecenbe. A vidéki repülőterek helyreállításai még abban az évben lehetővé tették a szegedi és győri járatnyitást. 1947-ben bekapcsolták a vonalhálózatba Miskolcot és Pécsét, a következő években pedig Nyíregyháza, Békéscsaba, Kaposvár, Zalaegerszeg és Nagykanizsa városokkal bővült a menetrend szerinti belföldi vonalhálózat, míg Siófokra a nyári hónapokban indítottak járatokat.

1954-ben a Maszovlet-járatok 21 személyes Li-2-es utasszállító gépei már 11 belföldi várost kötöttek össze Budapestről, melyekre a tarifa nem haladhatta meg a gyorsvonati első osztályú jegy árát. A vidéki repülőterek öt-tíz kilométerre voltak a városközponttól, ahonnan az utasok a Maszovlet autóbusszával juthattak be a városba, a rövid 40–50 perces repülési idő után.

1954. november 26-án kezdhette meg önálló tevékenységét – a Maszovlet jogutódaként – a Malév, a Magyar Légiközlekedési Vállalat azzal, hogy Magyarország megvásárolta a szovjet fél részesedését.⁶ A Malév 1969-ben szüntette meg belföldi légi forgalmát, amikor már 28 ország 33 városába indultak Malév-gépek.⁷

A belföldi légiforgalom sem maradhatott ki az ÁVH ellenőrző-felügyelő tevékenységéből, hiszen az nagy csábítást jelentett a nyugatra távozáshoz. A politikai rendőrség már 1949-től alkalmazott a határvédelem állományából kikerülő civil ruhás utaskísérőket. Erre azért volt szükség, mert 1949. január 4-én a Maszovlet HA-LIE lajstromjelű Li-2-es utasszállító gépét, a menetrend szerinti Pécs-Budapest útvonalra történt felszállás után, Majoros János és Kun Miklós hatalmába kerítette, és azt eltérítve az NSZK területén szálltak le. Ez volt a II világháború után a világon az első gépelértés.⁸ Emellett 1951. március 2-én a Maszovlet két repülőgépszerelője, a Ferihegyi repülőtéren elfoglalt egy földön várakozó, Po-2-es repülőgépet, majd azzal nyugatra szökött. A civil ruhás ÁVH-sok jelenléte azonban ezt követően sem hozott teljes sikert, ugyanis 1956 nyarán, július 13-án Iszák Ferenc és Polyák György vezette hét fős társaságnak sikerült egy Li-2-es géppel elhagynia az országot.⁹ Akkor a repülőgép személyzetéhez a pilótán, másodpilótán, szerelőn, táviráson és a civilben utazó államvédelmi kísérőn kívül más nem tartozott.

Vajon ezek a sikeres esetek hányszor adtak ötletet, reményt a disszidálásra, melyek aztán sikertelen szökési kísérletek lettek.

Egy öt fős, 19–31 év kor közötti társaság négy tagja Kutasi István, Neckos Vasilis, Kabók Sándor és Merczel Gábor nyolc nappal a forradalom kitörése előtt 1956 október 15-én hétfőn azzal a szándékkal szállt fel a Budapest – Szombathely – Zalaegerszeg járatra, hogy Szombathelyről felszállva a gépet eltérítik, és azzal nyugatra szöknek. Az esetről október 21-én a Szabad Föld „Újabb aljas banditatámadás egy belföldi repülőgép ellen” címmel tudósított,¹⁰ azonban az olvasók figyelmét pár nap múlva már egészen más események kötötték le. A forradalom miatt a támadóknak sikerült a felelősségre vonás elől megmenekülniük, bírói eljárást akkor nem folytattak le ellenük. A történések csak két évvel később, egy 1958-as vizsgálat során elevenedtek fel újra.

1958-ban Jósvai György és társai OTI telepi¹¹ fiatalok ellen szóbeli bejelentés alapján,¹² kézigránát- és lőfegyver rejtegetés miatt eljárást indítottak. A nyomozás során felmerült annak gyanúja, hogy a csoport tagjai fegyverrejtegetésen túl más bűncselekményeket is elkövettek, azaz, hogy Jósvai György több társával disszidálást tervezett 1957 tavaszán.¹³ Az 1956. október 15-ei események tanúvallomásaikból

kerültek újból napvilágra. A vizsgálat során meghallgatták az ügyben akkor eljáró államvédelmi tisztet, Nagy Tamás rendőr főhadnagyot, aki elmondta, hogy 1956. október 13-án szombaton a BM fogadóirodájában jelentette egy férfi, hogy biztos forrásból, egy nő ismerősétől, Sárosi Máriától hallotta, hogy baráti társaságából többen disszidálásra készülnek a szombathelyi repülőgép elrablásával.¹⁴ A bejelentést követően a tizennégy férőhelyes gépre az utasok közé beült két ÁVH-s tiszt, természetesen civilben és a személyzetet figyelmeztették, hogy nagy körültekintéssel legyenek, mert terrortámadás várható. A fegyveres támadás egészen sokáig váratott magára. A tervük az volt, hogy amikor Szombathelyről Zalaegerszegre továbbindul a gép, akkor kezdik akciójukat. Kutasi Istvánnak géppisztollyal az utasokat kellett volna felügyelnie, míg Kabók Sándor a pilótafülke utastérbe nyíló ajtó figyelőnyílását leragasztja, Korsós Pál Merczel Gáborral ez idő alatt pedig kifeszítik a pilótafülke ajtaját. Erre azonban nem kerülhetett sor, mert mire Kutasi István elővette a géppisztolyát az egyik ÁVH-s tiszt négy lövéssel semlegesítette a támadókat. Kutasi István két lövést kapott, melyek halálosak voltak. A görög származású Neckos Vasilis-re is rálőttek, aki ennek ellenére nem sérült meg, így miután a gép visszafordult és leszállt Szombathelyen, Budapestre vitték és még aznap ki is hallgatták. Ugyanígy a gépen tartózkodó Merczel Gábort is, aki nem vett részt a lövöldözésben, de ott volt a gépen. Negyedik társukat, Korsós Pált, aki már korábban elutazott Szombathelyre, gyanús viselkedése miatt már a felszállás előtt őrizetbe vették, s mivel nem tudott ott lenni a gépen, az áruló gyanúját keltette társai szemében. Az ötödik személyt Kabók Sándort ugyancsak meglőtték, hasát és combját találta el a golyó, félholt volt már, amikor a gép Szombathelyre visszaért. Dr. Torjay Walter szombathelyi orvost ÁVH-s tisztek vitték a sebészetre, ahol legnagyobb megdöbbenésére budapesti bérmakeresztfia, Kabók Sándor feküdt a műtőasztalon.¹⁵ Kabók Sándor így a forradalmat egy szombathelyi kórházban vészelte át, ahonnan december 1-jén engedték ki. Ezután a város közelében maradt, mégpedig egy volt ÁVH-s családnál, akiket Kabók Sándor családja, vagy rokonsága bújtatott a forradalom napjaiban.¹⁶ Január végén meghalt Kabók Sándor édesanyja, ezért úgy döntött Budapestre utazik, majd az ÁVH-s ismerős segítségével sikerült Budapesten a rendőrségnél elhelyezkednie.¹⁷ A repülőgépet eltéríteni szándékozó társai közül hárman maradtak életben, közülük ketten, Merczel Gábor és Korsós Pál a forradalom alatt a vizsgálati fogságból külföldre szöktek,¹⁸ görög társát pedig köztörvényes bűncselekmények miatt bebörtönözték.

Az öt fős társaság egyetlen életben, itthon lévő tagja Kabók Sándor sem maradhatott sokáig szabadlábban, mert az októberi eseményekben a Jósvai-féle ügyben nyomozva felmerült a neve és hét társával együtt elítélték.¹⁹ Első rendű vádlottként 6 évet kapott repülőgép elrablásával elkövetett tiltott határátlépés bűntettének kísérlete és repülőgéppel külföldre irányuló tiltott határátlépés előkészületének feljelentését elmulasztó bűntett miatt. Az utóbbit azért kapta, mert megosztotta a Jósvai György és Iványos László-féle baráti társaságával repülőgép eltérítési tapasztalatait, és ezen felbuzdulva, ők is szerettek volna külföldre kijutni.

1956. október 13-án a repülőgép eltérítéssel kapcsolatban bejelentést tevő férfi két névre hivatkozott, akiktől az információkat szerezte. Sárosi Máriára és Iván Zoltánra. Sárosi Mária barátja Iván Zoltán állt kapcsolatban a fiatalokkal, melyekhez Kabók Sándor is tartozott. Nagy valószínűséggel Iván Zoltánt Kabók ismerte, Sárosi Máriát feltehetőleg nem, az is lehet, hogy sohasem találkoztak. A két vezetőknévre azonban érdemes odafigyelni, mert az állambiztonság „Sárosi Iván” fedőnevet adta egy 1962-ben börtönből frissen szabadult ügynökének. Az ügynök 1963-ban esti gimnáziumba járt, és nyugodt helyet keresve bekéredzkedik a piarista rendházba tanulni, korábbi gimnáziumába.²⁰ Kabók egyébként 1955-ben érettségizett volna a Budapesti Piarista Gimnáziumban, ha egy évvel az érettségi előtt nem csapták volna ki, mert harmadik év végén több tantárgyból is megbukott.²¹

Az 1960-as évek második felében a III/I. Csoportfőnökség úgy döntött, hogy „Sárosi Ivánt” külföldre telepíti, ezért „Sárosi Iván” felvette a kapcsolatot volt piarista osztálytársával Tudós Takács Jánossal, aki a Gál István által vezetett osztályban érettségizett 1955-ben, rajta keresztül azt szerette volna elérni, hogy juttassa külföldre domonkos kapcsolatain keresztül továbbtanulás céljából. Ekkor érthetjük meg, hogy „Sárosi” jelentései miatt is kerültek Mt-dossziékba.²² „Sárosi”-nak végül sikerült kijutnia

Svájcba, ahol egy világhírű gyógyszergyártó cégnél helyezkedett el. Konferenciákon vett részt, melyekről nagy szorgalommal jelent, most már mint „Salzner Richárd”, valamint megküldte a konferenciákon résztvevők névsorát is a magyar elhárításnak, melyek állandó résztvevője egy Kabók Sándor nevű személy.

A dokumentumokat a mai helyesírásnak megfelelően közlöm, az elírásokat, helyesírási hibákat javítottam, a személyes adatok, pontos címek közlésétől eltekintek. A történet megértéséhez általam nélkülözhetőnek ítélt, illetve a történethez újabb információkat nem adó részeket a jegyzőkönyvekből elhagytam. A vizsgálat során kihallgatásra kerültek a támadást végrehajtó személyek, a repülő személyzetéhez tartozók és az utasok is, ők idézik fel az eseményeket.

Dokumentumok

1. Részlet Merczel Gábor kihallgatási jegyzőkönyvéből, 1956. október 15.

Másolat

BM VII. Főosztály Szigorúan titkos

Jegyzőkönyv
Merczel Gábor kihallgatásáról.
Budapest, 1956. X. 15.
[...]

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy mióta foglalkozott a nyugatra szökés gondolatával és az hogyan merült fel?

Válasz: 1956 augusztusában eljött hozzám a lakásomra Kutasi István, akit én már régóta ismertem. [...] ²³ majd szeptember elején, amikor ismét nálam volt, említést tett arról, hogy nyugatra akar szökni és kérdezte tőlem, hogy nekem nem volna-e kedvem vele menni. Közölte, hogy a szökést MALÉV géppel akarja végrehajtani és már van egy társa, aki hajlandó vele együtt szökni. Kutasi közölte még azt is, hogy van neki egy géppisztolya is, amit a szökés végrehajtása során használni fog olyan formában, hogy az utasokat feltartóztatja vele és utána a pilótát kényszeríti, hogy a gépet vigye ki nyugatra. Kutasi közlésére én kijelentettem, hogy most még nem tudok határozott választ adni, mert ezen még gondolkodni kell. A társa kilétét ekkor nem nevezte meg.

Kb. 3–4 nap elteltével felhívtam Kutasit telefonon a munkahelyén, amikor is közöltem vele, hogy hajlandó vagyok a dologba belemenni. Ekkor a telefonba többet nem közöltem vele, hanem megbeszéltük, hogy másnap találkozni fogunk és részleteiben megbeszéljük a szökés végrehajtását. Másnap a találkozónk létre is jött – arra már nem emlékszem, hogy hol – ahol megállapodtunk abban, hogy én is benne vagyok a nyugatra szökésben, de amíg ő ezt rendszeren elő nem készíti, addig engem ne háborgasson vele. Kutasitól semmiféle feladatot nem kaptam a szökés előkészítését illetően.

Kérdés: Ezután még hány esetben találkoztak a szökés végrehajtásáig és miről beszélgettek?

Válasz: Ezután a szökés végrehajtásáig még kb. 10 esetben találkoztunk és minden alkalommal beszélgettünk a szökés végrehajtását illetően. A találkozásaink a MÁVAUT Engels téri végállomásánál zajlott le.

Kérdés: Kik voltak a társaik, azokat ön mikor ismerte meg, ki szervezte be őket?

Válasz: A társaim voltak Kutasin kívül Korsós Pál, egy Sanyi nevű személy – a vezetéknevét nem tudom – és egy görög származású személy, akinek a nevét szintén nem tudom. Ezekkel a személyekkel Kutasi révén ismerkedtem meg különböző időpontokban. Először Korsós Pállal és a Sanyi nevű személlyel ismerkedtem meg. Kb. 2 és fél héttel ezelőtt, amikor Kutasi a Korsós és Sanyi társaságában a munkahelyemen

felkeresett. Kutasi ekkor közölte velem, hogy ez a két személy is hajlandó velünk szökni. A görög származású személlyel pedig kb. egy hete ismertetett össze Kutasi a MÁVUT Engels téri végállomásánál. Ezt a személyt is úgy mutatta be Kutasi, mint aki szintén velünk fog szökni. Több társunk nem volt.

[...]

Kérdés: Mikor határozták meg a nyugatra szökésük időpontját, a szökés technikai végrehajtásának tervét és milyen előkészületet tettek?

Válasz: A szökésünk végrehajtásának időpontját október 6-án határoztuk meg, amikor is megállapodtunk abban, hogy 15-én, azaz a mai napon fogjuk végrehajtani. A jegyeket azonban már egy héttel előre megvettük.

A szökésünk végrehajtásának a tervét október 14-én, azaz tegnap beszéltük meg. A végrehajtást a következőképpen akartuk megvalósítani: miután a repülőgép Szombathelyen felszáll Zalaegerszeg felé, utána kb. 5 perc múlva Kutasi feláll és a nála lévő géppisztolyt az utasokra szegezi. Miután mi a pilótafülke ajtaját felfeszítjük és kényszeríteni fogjuk a pilótát, hogy az ország területét Ausztria felé hagyja el. Ez volt nagyjából Kutasi elképzelése, amit mi jóvá hagyunk.

A szökési szándékunk véghezvitele érdekében Kutasi egy géppisztolyt és egy hatlövetű forgópisztolyt szerzett, továbbá megvett 2 db. kalapácsot, 2 db. paiszert és egy baltát. Én pedig vettem 5 db. aktatáskát, 5 db töltőtollat, 10 db. MOFÉM irónt, 5 db. melegítőt és 10 db. naplőfüzetet. Ezen árucikkeket a vállalatom számlájára vásároltam. A többi társaim semmit sem vettek.

Kérdés: Tegyen vallomást a szökési szándékuk megvalósításáról!

Válasz: Miután a jegyünk már megvolt, ma reggel a 6.50 órakor induló repülőgépre szálltunk, amely Bp. – Szombathely – Zalaegerszeg útvonalon jár. Magunkkal vittük a már említett fegyvereket, szerszámokat és a megvásárolt holmikat. Miután a repülőgép a repülőgép Szombathelyen felszállt és Zalaegerszeg felé tartott, Kutasi feláll, kezében a géppisztollyal és az utasokat felszólította, hogy tartsák fel a kezüket. Abban a pillanatban Kutasira rálóttek az utasok közül, aki golyótól eltalálva összeesett. Ezután már harcképtelenné voltunk téve. Majd a gép visszatért Szombathelyre és ott őrizetbe vettek bennünket.

Elmondani kívánom, hogy Korsós Pál nem volt velünk, mert ő a múlt hét péntekjén eltűnt. Így a szökést én, Kutasi, a görög személy és Sanyi kíséreltük meg.

Ezekre a kérdésekre még részletesen visszatérünk. Kihallgatását megszakítom.

A jegyzőkönyvet átolvastam, mely vallomásomat helyesen tartalmazza.

Felvette:

Berta Sándor áv.hdgy. sk
vizsgáló

Merczel Gábor sk.
gyanúsított

Készült: 4 pld. 3 old.

A másolat hiteles:

(Majtényi Jánosné)

ri.I.o.sgt.

Budapest, 1958. május 29.

Készült: 2péld.

Gépelte: Mjné

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 110–112. Géppel írt másolat Majtényi Jánosné saját kezű aláírásával.]

2. Részlet Merczel Gábor kihallgatási jegyzőkönyvéből, 1956. október 15.

Másolat

BM Vasmegeyei Főosztály
Vizsgálati Alosztálya

Szigorúan titkos

Jegyzőkönyv
Merczel Gábor gyanúsított kihallgatásáról.
Szombathely, 1956. X. 15.
[...]

Kérdés: Önt a mai napon a Budapest – Szombathely – Zalaegerszeg-i repülőgépen társaival együtt elfogták és őrizetbe vették a repülőgépen történt fegyveres támadás miatt. Milyen célból tartózkodtak önök a repülőgépen és mi volt a fegyveres támadás célja?

Válasz: Három társammal együtt azért tartózkodtam a Zalaegerszeg felé haladó repülőgépen, mert már korábban elhatároztuk, hogy együtt nyugatra fogunk szökni. Tervünk az volt, hogy a repülőgéppel utazunk és, hogy amikor Szombathelyet elhagyja a gép, azután a barátom, Kutasi István feláll a gépben, az utasokat megadásra szólítja fel, majd a nála lévő géppisztollyal a pilótafülkébe behatol és kényszeríti a pilótákat, hogy a repülőgépet Nyugat Németországba vigyék.

Kérdés: Hogyan akartak kiszökni az országból, kik voltak a társai?

Válasz: Eredetileg öten akartunk nyugatra szökni, de egy közülünk néhány napja nem jelentkezett a megbeszéléseken, úgy tudom, hogy valamilyen okból kb. pénteken, 11-én, vagy csütörtökön reggel repülővel Szombathelyre utazott. Ez a személy Korsós Pál. A nevét onnan tudom, hogy az elindulás előtt a Ferihegyi rep. téren a hangos bemondó kereste. Egyébként nem ismerem, csupán, csupán 3-4 esetben találkoztam vele az Engels téri megbeszéléseken. Társam volt még Kutasi István, aki úgyszólván gyermekkori barátom. Ő volt az egész ügynek a megszervezője, ő hívott engem is. A másik két személyt nem ismerem, nevüket nem tudom, kb. másfél hete ismerem őket. Azt tudom, hogy az egyik görög származású.

[...]

Kérdés: Milyen tárgyakkal fegyverkeztek fel a repülőgép elrablásához? Kinél milyen fegyverek és egyéb támadó eszközök voltak?

Válasz: Kutasi Istvánnál volt egy géppisztoly, egy dobtárral és kb. 32 db. tölténnyel, a legfiatalabbnál, a Sanyinál (a nevét csak a nyomozás során tudtam meg) volt egy forgópisztoly, én úgy tudom, hogy töltény nem volt hozzá. Nálam volt egy szétszedhető feszítővas, egy db. kalapács és egy kisbalta. A görög származású személynél ugyancsak egy feszítővas és egy kalapács volt.

Kérdés: Mi volt az ön feladata a gép elrablásában?

Válasz: Az volt a feladatam, hogy a Kutasi által történő, az utasok felé intézett, megadásra való felszólítás után én összezsavarom a feszítővasamat és a pilótafülke ajtaját a görög személlyel közösen felfeszítem. Más feladatam nem volt.

Kérdés: Ezt a választ nem fogadom el, mert a Polyák-féle repülőrablás ügyét, mint korábban mondotta, jól ismeri, így tudja azt is, hogy az utasok ellenállásával is kell számolniuk. Véleményem szerint önök erre számítottak is. Mi volt a tervük arra az esetre, ha az utasok ellenállnak?

Válasz: Csak azt tudom mondani, hogy nem volt más feladatam, csak amit már elmondottam.

[...]

Felvette: Cseke Zoltán áv.fhdgy.sk.

Merczel Gábor sk.

A másolat hiteles:
(Majtényi Jánosné)
ri.I.o.sgt.

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 113–114. Géppel írt másolat Majtényi Jánosné saját kezű aláírásával.]

3. Részlet Merczel Gábor kihallgatási jegyzőkönyvéből, 1956. október 16.

Másolat
BM VII. Főosztály
Szigorúan titkos
Jegyzőkönyv
Merczel Gábor kihallgatásáról.
Budapest, 1956. okt. 16.
[...]

Kérdés: Most tegyen részletes vallomást arról, hogy mikor ismerkedett meg társaival, hány esetben, hol jöttek össze a szökés megbeszélése céljából?

Válasz: [...] A görög származású személlyel pedig okt. 6-án ismerkedtem meg. [...] A beszélgetésünk fő témája a szökés időpontjának a meghatározása és a repülőjegyek megvásárlásának lebonyolítása volt. A szökés végrehajtásának időpontjául okt. 15-ét jelöltük meg. Utána a Sanyi és a Korsós elmentek a Vörösmarty téren lévő MALÉV jegypénztárba, ahol a saját részükre félretettek 1-1 db. repülőjegyet Szombathelyre. Én pedig 8-án, azaz hétfőn [...] vettem egyet magamnak. Ugyanezen a napon váltotta meg a repülőjegyet Kutasi is. A görög személy pedig szerdán vette meg a repülőjegyet.

A társaimmal való megismerkedésem után a szökésünk megkísérléséig egy nap kivételével minden nap találkoztunk. Összejöveteleink minden esetben az Engels téri MÁVAUT végállomásnál zajlottak le és esetenként kb. fél óráig tartottak. Ezekben a beszélgetéseken érdemben nem foglalkoztunk a szökés végrehajtásával. Fő célja csupán az volt a találkozásoknak, hogy tudjunk egymásról. A múlt hét pénteki napján csináltuk meg a bevásárlás, amikor is a magunkkal vitt dolgokat vásároltuk meg. A szökésünk technikai végrehajtásának tervét vasárnap este, azaz a szökésünk végrehajtása előtti napon beszéltük meg részletesen és osztottuk szét egymás között a feladatokat

Kérdés: Volt-e önök között olyan személy, aki nem helyeselte a repülőgépen való nyugatra szökést?

Válasz: Tudomásom szerint olyan személy közöttünk nem volt, aki nem helyeselte volna a repülőgép elrablása útján való nyugatra szökésünket. Mindenki jónak találta azt.

[...]

Kihallgatását megszakítom

A jegyzőkönyvet átolvastam, mely vallomásomat helyesen tartalmazza.

Felvette: Berta Sándor áv. hdgy. sk
vizsgáló

Merczel Gábor sk.
gyanúsított

Készült: 4 pld. 3 old.

A másolat hiteles:
(Majtényi Jánosné)
ri.I.o.sgt.

Budapest, 1958. május 29.

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 115–116. Géppel írt másolat Majtényi Jánosné saját kezű aláírásával.]

4. Merczel Gábor kihallgatási jegyzőkönyve, 1956. október 20.

Másolat
BM VII. Főosztály
Szigorúan titkos
Jegyzőkönyv
Merczel Gábor kihallgatásáról.
Budapest, 1956. okt. 20.
[...]

Kérdés: Tegyen vallomást arról, hogy hogyan hajtották végre a szökési kísérletüket?

Válasz: Okt. 14-én este megbeszéltük, hogy 15-én reggel 5 óra, fél hat között fogunk találkozni a lakásomon. Megbeszéltük azt is, hogy a görög fiú nálam fog aludni, Kabók pedig Kutasinál.

A megbeszélés szerint 15-én reggel kb. negyed 6-kor Kutasi és Kabók feljöttek a lakásomra. Elkészültünk és utána elmentünk a Vörösmarty térre, ahol a Ferihegyi repülőtérre induló autóbuszra felszálltunk és kimentünk a repülőtérre. A repülőtéren a váróteremben várakoztunk, amíg a beszállásra sor nem került. Majd beszálltunk a repülőgépbe, ahol a megbeszélés szerinti első helyeket foglaltuk el.

Majd amikor a repülőgép Szombathelyen felszállt és Zalaegerszeg felé vette az irányt, utána kb. 5 perc múlva Kutasi feláll, levette a csomagtartóból a szatyrot, melyben a géppisztoly volt. Majd elővette a géppisztolyt, felállt, annak súlyzárát felhúzta és az utasokra irányította a géppisztoly csövét. Ezután csak annyit tudott mondani, hogy „maradjanak” – emlékezetem szerint ezt mondta, mert – közben a gép hátsó részéből Kutasira rálóttek, aki a golyótól találva összeesett. Közben Kabók felállt még a lövés eldördülése előtt – és a pilótafülke ajtaján lévő kémlelőnyílást akarta leragasztani, ami nem sikerült. A görög társam és én a nálunk lévő paiszert és kalapácsot akartuk előszedni, hogy a pilótafülke ajtajának kifeszítéséhez hozzáfogjunk. Ezt azonban már nem volt időnk megcsinálni, mert akkorra a lövöldözés elkezdődött. A lövöldözés alatt én a széken ültem és azt sem tudom, hogy a másik két társam mikor sebesült meg, mert ők az előttem lévő székeknél voltak lehúzódva. A nyomozókon kívül a pilótafülkéből is lóttek kifelé. Közülünk senki nem lőtt, mert a géppisztoly Kutasinál volt, aki már súlyosan sebesült volt. A géppisztoly megszerzésére pedig nem volt lehetőségünk, mert annyira lóttek, hogy nem lehetett az ülés mögül kimozdulni. Az egész eset kb. fél percig tartott, majd a gép visszafordult és leszállt Szombathelyen, ahol őrizetbe vettek bennünket.

Kihallgatását megszakítom

A jegyzőkönyvet átolvastam, mely vallomásomat helyesen tartalmazza.

Felvette: Berta Sándor áv. hdgy. sk

Merczel Gábor sk.
terhelt

A másolat hiteles:
(Majtényi Jánosné)
ri.I.o.sgt.

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 117. Géppel írt másolat Majtényi Jánosné saját kezű aláírásával.]

5. Kabók Sándor kihallgatási jegyzőkönyve, 1957. február 11.

Jegyzőkönyv
Budapest, 1957. február 11-én

Kabók Sándor
[...]

Mondja el, hogy 1956. október 15-én történt szombathelyi repülőgép elrablási cselekménybe mikor és hogyan kapcsolódott bele?

Korsós Pál [...] sz. alatti lakos, aki korábban iskolatársam volt 1956. október 4-én találkozás alkalmával közölte velem, hogy itt az alkalom nyugatra való kiutazáshoz – hasonlóan Pintér Károly által elrabolt győri repülőgéphez. Korsós elmondotta, hogy pénzről ő gondoskodik és az egész dolgot bízom rá. Korsós közölte, hogy jövő hét csütörtökön indulnánk a 6 órás géppel. Kért, hogy tartsak velem, biztatott, hogy nyugaton jobban érvényesülök. Ekkor én határozottan ígéretet nem tettem, hanem ugyanazon nap este Korsós lakásán egyeztem bele, hogy én is velük tartok. Korsós lakásán jelen volt még Kutasi István [...] sz. alatti lakos, akit én ekkor ismertem meg. Kutasi erélyesen és határozottan mondta, hogy itt mennünk kell. Felemlítette – mikor én a részletek után érdeklődtem – hogy fegyveresen biztosítják a repülőgép elrablását. Közölte, hogy van géppisztolyuk és pisztolyuk is, amit Kutasi a táskájából elővéve meg is mutatott. Kérdeztem tőlük, hogy ő is és Korsós is tud gépet vezetni? Erre akkor került volna sor, ha a pilóta nem hajlandó még fegyveres erőszak címén sem kivezetni a gépet az országból. Kutasi mondta továbbá, hogy az ÁVH-sokat, akik a gépre vigyáznak azokat lelövi és úgy biztosítja a gép elrablását. Kutasi mindezt úgy mondta el, mint aki már próbatárazást tett és megfigyelte a körülményeket.

Ki szervezte a repülőgép elrablására alakult fegyveres csapatot?

Korsós Pál szervezte és hozta össze a személyeket, ő vitt engem is a csoportba és hozott össze Kutasival. Neckos Vasilis nevű görög személyt Kutasi hozta be a csoportba a későbbiek folyamán. A repülőgép elrablásának technikai kivitelezését és a részletek kidolgozását Kutasi végezte.

Folytassa vallomását, milyen kérdéseket beszéltek még meg 1956 október 4-én Korsós lakásán?

Megbeszéltük, hogy az egész esetet részletesen le fogjuk játszani a szobában, hogy kinek mi lesz a feladata. Másnap reggel 1956 október 5-én ismét felkerestem Korsóst a lakásán, majd vele együtt Kutasival találkoztunk az Engels-téren. Kutasival volt Merczel Gábor [...] sz. alatti lakos is. Merczelt ekkor ismertem meg és ő is tudott a csoport tervéről. Kutasi ekkor elment a MALÉV-hez jegyek előre lefoglalása végett. Korsós pedig a forgópisztoly hengerébe keresett perselyt, hogy a töltények alkalmasak legyenek a pisztolyba.

Vasárnap ismét találkoztam Korsóssal a lakásán, amikor megmutatta nekem a dobtáras géppisztolyt. A géppisztolynak nem volt rajta a fa része (tusa), melyet csak kedden, vagy szerdán készítettek el. Korsós családja, szülei valószínűleg tartom, hogy tudtak tervünkről, mert a géppisztoly fa részét előtűk készítette és a későbbiek folyamán pedig Korsós anyja konspirációs jelzésekbe is be lett avatva. Pl.: ha veszély van Korsósék lakásán (házkutatás stb.) akkor a söprű az erkélyszerű bejáratnál lefelé lesz fordítva.

Mikorra tervezték a kiszökést, illetve a repülőgép elrablását?

Először 1956. október 11-re csütörtökre terveztük. Ez azért nem volt jó, mert nem kaptunk ugyan arra a gépre 5 jegyet. Tervünk az volt, hogy Budapesten felszállunk, Szombathelyig megyünk, majd Szombathelyen a felszállás után 8 percre kezdjük az akciót. Végül megegyeztünk abban, hogy 15-én megyünk.

Mondja el, kinek milyen feladata volt a repülőgép elrablásában?

1. Kutasi Istvánnak géppisztollyal az utasokat kellett feltartani. E célból előre ült. Aki megmozdul, vagy ellenállást fejt ki azt le kellett volna lönie.
2. Én – pisztollyal a kezemben – előre elkészített papírral leragasztottam volna az utastérbe nyíló ajtó figyelőnyílását, majd utána pisztollyal én tartottam volna fel továbbra az utazókat.

3. Korsós Pál illetve Merczel Gábor feszítővassal és csákánnyal kifeszítik a pilótafülke ajtaját és Kutasi géppisztolyának biztosítása mellett bemennek a pilótafülkébe. A gépet őrző áv. katonát kicsalják, vagy megsemmisítik, a pilótát pedig kényszerítik, hogy kirepüljön az országból. A géppel Münchenbe mentünk volna, amennyiben nem elég a benzin, úgy Ausztriába szállunk le.

Részletesen ismertesse, hogy mi történt, 1956. október 15-én, amikor a repülőgép elrablásának kísérletét végrehajtották?

Reggel 4.30-kor találkoztam Kutasival a lakása előtt, felmentünk a lakásukra. Ott átadta nekem a pisztolyt, 6 tölténnyel. Melyet betettem a nálam lévő táskába. Ezt látta Kutasi anyja is. Ezután taxival Merczelhez mentünk, ott volt nála Neckos Vasilis is. Ők ketten készen voltak a csomagokkal és külön mentek a Malév buszhoz, majd mi is mentünk utánuk. Kutasi előzőleg a lakásán a géppisztolyt beletette egy szatyorba, amire tréningruhát tett, és a szatyorral együtt állandóan magával vitte. A csoportból csak Korsós hiányzott, aki előzőleg – mint később megtudtuk – 12-én reggel elment Szombathelyre, azóta nem láttam. A repülőgépbe a többi utasokkal együtt beszálltunk. Úgy helyezkedtünk el, hogy elől foglaljunk helyet. Kutasi ült legelől. A gép 6.50-kor indult a Ferihegyi repülőtérrel, Szombathelyig nem történt semmi esemény. Szombathelyen az utasok nagy része kiszállt, úgy emlékszem, hogy Kutasi kiszállt és sétált a repülőgép körül. A felszállás után kb. 8 percre Kutasi leemelte a szatyrot a csomagtartóról és elhúzta a zipzárt. Ez volt nekem a jel arra, hogy menjek előre az ablakhoz és azt ragasszam le. Én felkeltem és az ablakhoz mentem. Az ablak leragasztása közben Kutasi elővette a géppisztolyt és az utasokra tartotta. Annyit kb. hallottam Kutasi mondatából, hogy „mindenki...”, amikor egy dörrenés hangzott el. Valószínűleg Kutasira lőttek ekkor. Utána engem is találatok értek. Kutasi eldőlt és sérülten az ülésre esett. A gép eközben visszafordult a szombathelyi repülőtérre, ahova percekben belül megérkeztünk. Szombathelyen átkutattak bennünket és kórházba szállítottak.

Mi történt a kórházba való szállítás után?

Mindenre nem emlékszem, mivel a sérülések súlyosak voltak és eszméletemet vesztettem. Megoperáltak, majd a kórházban feküdtem és rendőr vigyázott rám, 1956. október 28-ig, amikor közölték velem, hogy valószínű szabadlábra helyeznek. Úgy tudom Merczel nem sérült meg, őt Szombathelyen őrizetbe vették, hogy jelenleg hol van, nem tudom. Vasilis Szombathelyen kórházba került, úgy hallottam, hogy betöréses lopásért letartóztatták azóta. A kórházból 1956. december 1-jén szabadultam és Vasvárra, [...] Végh Istvánhoz mentem. Végh István leánya bátyám menyasszonya. Itt voltam 1957. január 29-ig, amikor édesanyám meghalt és feljöttem B[uda]pestre, jelenlegi lakásunkba.

Mondja el, hogy miből fedezték a kiadásokat a repülőgép elrablásával kapcsolatban?

A kiadásokat Kutasi fedezte, ő adott 200–250 Ft-t Kórsósnak és nekem 160 Ft-t, melyben a jegy ára 120 Ft is benne volt. Kutasi nekem 1956. október 11-én egyik találkozás alkalmával mondta el, hogy a pénz nem számít, úgymint állami, ő sikkasztotta. Az összeget nem mondta meg, csak beszédéből sejtettem, hogy 8-10.000 Ft-ról van szó. Az útra Merczel is, én is új táskát kaptam, valamint töltőtollat, amit szintén Kutasi pénzből vehettek.

Mit tud Korsóssal kapcsolatban elmondani?

Korsós az előkészületek során többször sürgetett bennünket, hogy menjünk már, ne halogassuk az utat. Egy alkalommal a Gerlóczi utca sarkán lévő kocsmában voltunk Korsós, Kutasi, Merczel és én. Ekkor Korsós kifakadt, hogy „értsétek meg, hogy nekem minden körülmények között mennem kell”. Ekkor úgy emlékszem Merczel mondta, hogy „Palinak valami HÉV kisiklatása miatt kell mennie”. [...]

Mit tud Kutasival kapcsolatban elmondani?

Kutasi az előkészületek ideje alatt 1956. október 9-én elkérte a személyi igazolványomat, azért, hogy abba munkahelyet írjon. Ugyanis az gyanús lett volna ha egy ellenőrzés esetén nem találnak munkahelybejegyzést. A személyi igazolványt 10-én visszaadta és akkor „Törökszentmiklósi Gépgyár” pecsétje is benne volt, valamint az, hogy anyagbeszerző vagyok. Tudomásom van arról, hogy Neckos Vasilisnek is szerzett hamis munkaadói igazolványt, szintén a Törökszentmiklósi Gépgyár címére szólót.

1956 nyarán a győri repülőgépet hasonló körülmények között rabolták el. Kit ismert ezek közül a személyek közül?

Pintér Károly [...] lakost ismerem. Egy iskolába jártunk, de nem egy osztályba. Nagyon bánkódtam, amikor megtudtam utólag, hogy ő is kiment azzal a géppel. [...]

Mit tud még az üggyel kapcsolatban elmondani?

Mást az ügyben nem tudok előadni. Érzem, hogy súlyos bűnt követtem el és ezért felelnem kell.

A jegyzőkönyv vallomásomat a valóságnak megfelelően tartalmazza. A vallomásomat minden kényszer nélkül tettem meg.

K.m.f.t.²⁴

Kabók Sándor sk.

Rédei Miklós
jkv[-et] felvette

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 72–75. Géppel írt tisztázatot aláírás nélkül.]

6. Jósvai György kihallgatási jegyzőkönyve, 1958. április 26.

Budapesti Rendőr-főkapitányság
Pol. Nyom .Oszt. Vizsg. Aloszt.

Jegyzőkönyv
Jósvai György 4. kihallgatása.
Budapest, 1958. április 26.
[...]

Tegyen vallomást Kabók Sándorral való kapcsolatáról!

Kabók Sándort 1945 óta ismerem. Egy udvarban laktunk, így baráti kapcsolat alakult ki közöttünk. 1956. októberéig barátságunknak semmi különösebb tartalma nem volt. Esténként a lakótelepi fiatalok kiültek az udvarra, velük én is és tréfálkoztunk, vicceket meséltünk, beszélgettünk. 1956. október 13-án, szombaton Kabók eltűnt a telepről. Hogy hová, akkor még nem tudtam. Október 15-én este a rádióban hallottam, hogy egy repülőgépet el akartak rabolni, hogy azzal nyugatra szökjenek. Ennek a repülőgéprablásnak egyik tettese Kabók Sándor volt. Tervéről előre nem tájékoztatott engem. A bűncselekményről akkor szereztem tudomást, mikor a nyilvánosságra került, október 15-én a rádió útján.

Az események után mikor találkozott legközelebb Kabókkal?

A repülőgéprablási kísérlet után először 1957. január 21-én találkoztam vele először. Ekkor elmondta, hogy október 15-e óta a Szombathelyi Kórházban volt sebesülése miatt.

Mondja el részletesen, hogyan beszélte el Kabók a történeteket?

Elmondta Kabók, hogy néhány nappal október 15-e előtt egy Kutasi nevű férfivel, egy görög fiatalemberrel és még egy fiatalemberrel – akinek nevét nem tudom – jegyet váltott a zalaegerszegi repülőgépre. Kutasinál egy géppisztoly volt, Kabóknál egy forgópisztoly. Az volt a tervük, hogy a Zalaegerszegre simán elmennek, majd amikor visszafelé jönnek a géppel, az utasfülkében az első ülésen helyet foglaló Kutasi a nála lévő sporttáskából előveszi a géppisztolyt és az utasokra fogva kényszeríti őket a megadásra. Ezalatt Kabóknak a pilótafülke ablakát be kellett ragasztania papírral, hogy a

pilóta fegyveres kísérője ne lásson hátra az utasfülkébe. Úgy tervezték, hogy amikor már biztosítva van az utasfülké az ő számukra, akkor Kabók a forgópisztollyal átveszi az utasok őrzését. Ezalatt a pilótafülkét kinyitották volna és Kutasi behatolva átveszi a repülőgép vezetését, miután ő pilóta volt. Tudomásom szerint az egész bűncselekményt Korszós Pál kezdeményezte, és tervezte meg. Korszós előre ment és – nem tudom pontosan – vagy Győrben, vagy Szombathelyen kellett volna felszállnia a gépre. Ahogy Kabók elmondta, hogy Korszós Pál elárulta őket, ennek következtében Zalaegerszegről visszafelé jövet nyomozók szálltak fel a gépre. Amikor a megbeszélés szerint Kutasi a sportszatyrot a csomagtartóról levéve elővette a géppisztolyt, ráfogta az utasokra, egy lövést hallottak. Ő (Kabók) azt hitte, hogy Kutasi lőtt. Hátrafordult és Kutasi toroklövéssel ebben a pillanatban terült el a padlón. Mikor hátrafordult, akkor őt is eltalálta egy, majd még két lövedék. A gép ekkor visszafordult Szombathelyre, ahol őt (Kabókot) kórházba szállították. Kutasi a helyszínen meghalt, Korszós a megbeszélés szerint nem szállt fel Szombathelyen a gépre, az esemény után többé nem láttam őt. Kabók elbeszélése szerint azért gyanúsítja Korszóst az árulással, mert nem tartotta be a megállapodást. Ahogy Kabók elmondta, Korszós az ellenforradalom után kiszökött az országból és jelenleg Amerikában van.

Mondja el, mit mondott Kabók, hogyan került gyógyulása után szabadlábra?

Különösebbet erről nem mondott. Annyit említett meg, hogy néhányszor behívták a XI. kerületi kapitányságra, ahol kihallgatták. Nekem feltűnt ugyan, hogy ilyen bűncselekményért nem tartóztatták le, de kérdést nem tettem fel neki, erre vonatkozóan. Feltételeztem, hogy azért nem vették őrizetbe, mert azelőtt önkéntes rendőr volt. esetleg a közbejött ellenforradalom is közrejátszott ebben.

Milyen összefüggést lát az ellenforradalom és Kabók szabadlábán maradása között?

Arra gondoltam, hogy az ellenforradalom előtti bűncselekményeket elévültnek vették. Tudomásom szerint az ellenforradalom alatt Kabók mindvégig kórházban volt sebesülése miatt.

Attól fogva, hogy Kabók a kórházból hazajött, hogyan alakult kettejük között a viszony?

Kettőnk között csak baráti kapcsolat volt. Kb. egyszer egy héten történő találkozásaink alkalmával közömbös dolgokról beszélgettünk.

Tegyen őszinte vallomást az ön és Kabók között lefolyt tárgyalásokról!

Arról tárgyaltunk, hogy szerzünk egy repülőgépet és azzal nyugatra szökünk. A szökés gondolata először 1957. április-májusban merült fel közöttünk, miután Kabók a repülőgéprablásban való részvétele miatt nem tudott elhelyezkedni és nyugatról olyan híreket kapott, hogy azok, akik az ő társaságából kimentek, nyugaton nagyon jól elhelyezkedtek, ő is ki akart menni. Én is ki akartam menni, mert nyugatra szökött barátaimtól is olyan híreket kaptam, hogy jól élnek, hogy a középiskolában sokkal kisebb a követelmény, mint itt, kevesebbet kell tanulni. Arra gondoltam, hogy az itt magasabb követelmények alapján szerzett tudásommal magas fizetésű állásba kerülök. Arra nem emlékszem, hogy a szökést ki kezdeményezte. Emlékezetem szerint a repülőgép „szerzést” Kabók kezdeményezte.

Hogyan akartak repülőgépet szerezni?

Az volt a tervünk, hogy feltűnés nélkül bejutunk az egyik repülőtérré oly módon, hogy szerzünk egyenruhát, melyben úgy tudunk egy repülőgépet megközelíteni, hogy nem figyelnek fel ránk. Ezután beülünk a gépbe és elindulunk vele. Kabók vezette és navigálta volna a gépet. Ő vállalta magára, hogy megszerzi az egyenruhát és ez év január vagy februárban beszéltünk arról is, hogy az egyenruhához megfelelő katonai igazolványt is szerez.

Honnan tudott Kabók repülőgépet vezetni, honnan szerezte navigációs ismereteit?

Kabók 1957 őszén elmondta, hogy ő 1956-ban megtanult repülőgépet vezetni. Elmondta, hogy a Farkashegyi rep. térre járt ki, ahol vitorlázni is tanult és motorgéppel

is felvitték. Az egész kérdés úgy merült fel, hogy beszélgettünk az országból való szökésünkről és ekkor mondta, hogy ő tud vezetni, szerezzünk gépet és azzal menjünk.

Kikkel járt Kabók együtt, kikkel volt kapcsolata, akiknek közül volt a repülőgéphez?

Kabók is, én is rendszeresen bejártunk a Rózsa Ferenc Kultúrotthonba a modellező körbe. Itt ismerkedtünk meg Budai Árpáddal, aki ugyancsak a kör tagja volt. Vele közösen dolgoztunk modellen. Budai később meghívott a lakására, ahol nyugatról érkezett modelleket mutatott. Összesen háromszor voltam fenn nála. Két esetben Kabókkal együtt, egyszer egyedül voltam fenn nála. Beszélgetésünk mindig a modellekről folyt.

Hol tartották Kabókkal a megbeszéléseket?

Én általában egyszer egy hónapban kerestem fel Kabókot, ő átlag hetenként jött az én lakásomra. Így tartottuk a megbeszéléseket. Szüleim ilyen alkalmakkor nem voltak otthon. Nagypám a konyhában tartózkodott, mi pedig a felső szobában. Kabókéknál tett látogatásaim alkalmával szökésünkkel kapcsolatos megbeszélést nem folytattunk. Látogatásaimat mindig olyan időpontra tettem, amikor Kabók édesapja még dolgozott. Megbeszéléseinken harmadik személy soha nem volt jelen.

Milyen kapcsolatot tartottak Korsóssal annak külföldre szökése után?

Én nem tartottam vele kapcsolatot, tudtommal Kabók sem. Én Korsóst összesen egyszer láttam.

Honnan tudja, hogy Korsós Amerikában van?

Ezt Kabók mondta nekem.

Ha Kabók nem tartott vele kapcsolatot, honnan tudta, hogy Amerikában van?

Ezt nem tudom. Amikor Kabók elmesélte a rep. gép rablás történetét, akkor azt is elmondta, hogy mi történt az egyes szereplőkkel.

Kihallgatását ideiglenesen megszakítom.

Vallomásom helyesen van jegyzőkönyvbe véve, azt minden kényszer nélkül tettem és elolvasás után h.h.²⁵ aláírom.

Felvette:

(Erdős Béla) r. szds
vizsgáló

(Jósvai György)
gyanúsított

Készült: 3 péld.

Gépelte: Mjné.

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 31–34. Géppel írt tisztázat aláírás nélkül.]

7. Részlet az 1956. október 15-én történt géprablási kísérletről szóló jelentésből. 1958. május 2.

BM II/4-f. alosztály.

Szigorúan titkos!
Tárgy: 1956. október 15-i
repülőgéprablási kísérletről

Jelentés
Budapest, 1958 május 2.

Az 1956 október 15-én történt géprablási kísérletről – emlékezetből – a következőket tudom elmondani:

1956 október 13-án szombaton délelőtt a BM fogadó irodájában jelentkezett egy Kocsis Zoltán nevű elvtárs, aki akkor a Kohó és Gépipari Minisztériumban dolgozott

osztályvezetői beosztásban és közölte, hogy tudomása szerint az 1956. X. 15-i reggeli szombathelyi repülőgépet fegyveresen el akarják rabolni. Kocsist azonnal kikérdeztük, aki elmondta, hogy még régebben nyilvános helyen ismerkedett meg Sárosi Mária 20 éves nővel, akivel azóta is szórványosan kapcsolatban áll. Sárosi Mária elmondta neki, hogy ismerősei akarják a gépet elrabolni.

Kocsis révén megismerkedtünk még aznap Sárosi Máriával is. Sárosi akkor kb. 20 éves, csinos, jólöltözködő, s feltűnően értelmes nő volt, [...] ²⁶ Kikérdezése során elmondta, hogy néhány hónapja ismerkedett meg Iván Zoltán nevű egyénnel, [...] Iván elmondta Sárosi Máriának, hogy több barátjával együtt, akik fel vannak fegyverezve el fogják rabolni a fent említett gépet, s hívta a nőt is, tartson velük. (A barátokat Sárosi nem ismerte) Sárosi nem akart velük menni, majd egy óvatlan pillanatban elfecsegte az egész ügyet Kocsisnak, aki jutalom reményében jelentette.
[...]

A bejelentés alapján – bár az ügy nem volt világos, és egyáltalán nem volt ellenőrizhető, sőt Sárosi Mária elmondásában több hihetetlennek – de legalábbis valószínűtlennek tűnő részlet volt – az üggyel azonnal igen komolyan kezdtünk foglalkozni. Sárosi Máriát megbíztuk, hogy végezzen részünkre felderítést, amit ő szívesen el is vállalt. Iván Zoltánt sürgős feldolgozás alá vettük, s bevezettük figyelésébe. Szombat délután lévén Iván Zoltánról bővebb adatokat nem tudtunk megállapítani. A figyelés szerint több helyen volt szórakozni, sok személlyel beszélt, s kapcsolatai közül kettő belügyi tiszt volt. Sem Iván, sem kapcsolatai nem szerepeltek a hétfői reggeli szombathelyi repülőgép utas névsorán.

Sárosi Mária csak vasárnap késő délután jelentkezett. Elmondta, hogy Ivánnal nem sikerült beszélnie, s előttünk hívta fel Ivánt, hogy találkozót kérjen tőle, de Iván erre a találkozóra sem jött el.

15-én reggel, bár a figyelők jelentése szerint Iván Zoltán a gép indulásának pillanatában még lakásán tartózkodott, s Sárosi Mária az utasok közül senkit sem ismert fel, a gép szokásos biztosítását 2 operatív tiszttel megerősítettük. Beszállás előtt néhány utasnál szűrőpróbaszerű ellenőrzést végeztünk, de eredménytelenül.

A gép a Budapest – Szombathely útvonalat esemény nélkül repülte. Amikor Szombathelyről Zalaegerszegre repült át, a felszállás után néhány perccel Kutasi István [...] helyéről felállva géppisztolyt vett elő, melyet az utasokra fogott, Vasilis Neckos büntetett előéletű görög emigráns és Kabók Sándor 18 éves tanuló utóbbi egy forgópisztollyal a kezében a pilótafülkébe vezető ajtót kezdte fészegetni. Az utastérben lévő 2 operatív tiszt ekkor pisztoly- lövésekkel mindhárom támadót leküzdötte, a gép visszafordult és Szombathelyen szállt le.

A támadók közül Kutasi István a helyszínen maghalt, Vasilis Neckos és Kabók Sándor súlyos sérülésekkel kórházba került (természetesen szigorú őrizet alatt). A gép utasai közül még Merczel Gábor volt a banda tagja, akit azonnal őrizetbe is vettek, de ő a cselekményekben nem játszott szerepet.

A helyszínen azonnal megkezdtük a kihallgatásokat, amelyek során Merczel elmondta, hogy a banda egyik tagja, Korsós Pál ismeretlen okból lemaradt a gépről. Kiderült, hogy Korsós már 1956. október 12-én repülőgéppel Szombathelyre utazott, ahol gyanússá vált és tiltott határátlépés gyanúja miatt őrizetbe vették, de kihallgatását még nem kezdték meg.

Még 1956. október 15-én Korsóst, Merczelt és Neckost felszállítottuk Budapestre, ahol vizsgálatukat a volt VII. Főosztály vizsgálati alosztálya (Béres Pál r.örgy.) azonnal megkezdte. [...] A vizsgálat befejezését a közbejött ellenforradalmi események miatt nem nyert.

A banda tagjai emlékezetem szerint a következő felszereléssel voltak ellátva:

- 1 db. lefűrészelt-agyú üzemképes szovjet dobtáras géppisztoly kb. 35 tölténnyel.
- 1 db. Weston-Smith gyártmányú 0,45 kaliberű forgópisztoly, amelybe papírral TT-töltények voltak erősítve.
- 2 db. Két részből álló és összezsavarható feszítővas,
- 2 db. repülési vázlat a Budapest – Szombathely – München útvonalra.
„Törökszentmiklósi Gépgyár” feliratú gumibélyegző.

A banda több tagjának volt a „Törökszentmiklósi Gépgyár” Vállalat nevével hamisított személyi igazolványa, munkaadói igazolványa, valamint volt náluk fenti cégre szóló anyagbeszerzői csekk-tömb, amelyből több lapot felhasználtak. Ilyen módon minden tagot elláttak egyforma aktatáskával, töltőtollal, határidőnaplóval, s még több hasonló gyerekes aprósággal, melyekre már nem emlékszem.

[...]

Sárosi Mária – a feljelentő – 5000 Ft pénzzutalmat és Belügyminiszteri Dicséretet kapott.

Az ellenforradalom során az őrizetbevett személyek kiszabadultak. Sárosi Mária egy csoport huligánnal kifosztotta Ács Ferenc ezredes elvtárs lakását, akinek lakcímét az ügy során megismerte, majd az ellenforradalom leverése után kiszökött az országból, s jelenleg Svédországban van.

Merczel Gábor szintén disszidált, tartózkodási helyét nem ismerem. NeckosVasilis betöréses lopásért kapott 12 éves börtönbüntetését tölti. Korsós, [...] jelenlegi tartózkodási helyét nem ismerem.

[...]

Nagy Tamás r. fhdgy.

Készült: 2 pld.

Készítette: N.T. /Csné

Nyt.sz.

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 69–71. Géppel írt tisztázat Nagy Tamás rendőr főhadnagy saját kezű aláírásával.]

8. Gál András kihallgatási jegyzőkönyve, 1958. május 14.

Budapesti Rendőr-főkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály
Vizsgálati Alosztály

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv
Budapest, 1958. május 14.

[...]

repülő hajózó szerelő

[...]

Önt tanúként fogom kihallgatni az 1956-os repülőgép rablási kísérletre vonatkozóan. Figyelmeztetem, hogy a törvény a hamis tanúaszt szigorúan bünteti.

A törvényes figyelmeztetést megértettem.

Mondja el mit tud az 1956. október 15-én megkísérelt repülőgép rablásra vonatkozóan?

Ezen a napon a Budapest – Szombathely – Zalaegerszegi vonalon, mint hajózó szerelő voltam beosztásban a Ferihegyi repülőtérről induló személyszállító gépen. A repülőtérről való eltávozás után az első pilóta és Sarek et., a gép kísérője közölték velem, hogy számíthatunk esetleges belső támadásra. Budapesttől Szombathelyig nem történt semmi különösebb esemény. A fentiek tudatában és a rossz látási viszonyok miatt a géppel 400-500 méter magasságban repültünk, hogy esetleges kényszerleszállást tudjunk végrehajtani. Szombathelyről való elstartolás után kb. 7 perc eltelte után a kémlelő nyíláson az utastért figyelve láttuk, hogy fiatal civil személy a jobb első ülésben ülő személyhez előrejött, a kabátját széjjelhúzva, hogy leplezze barátja mozgását. Ugyanakkor láttuk Sarek elvtárral, hogy a jobboldali első ülésen ülő fiatal személy csomagtartóról levette a sportszatyrot, amelyből egy dobtaras géppisztolyt húzott elő. A fentiek láttára elhúzódtunk az ajtótól, majd Sarek et. lövéseket adott le, miután kintről lövéseket hallottunk. Ezután több lövés elhangzott. A lövések elhangzása után az első pilóta a gépet 180 fokkal visszafordította Szombathely felé, a magasságot is csökkentettük. Mivel abbamaradtak a lövések, megkíséreltük Szombathelyre a leszállást, ami sikerrel járt. A leszállás után tudtam meg pontosan, hogy egy négy főből álló

fegyveres banda akarta a gépet elrabolni, akik közül egy fő meghalt, 2 fő megsebesült, egy fő sérülés nélkül maradt.

Az ügyre vonatkozóan egyebet előadni nem tudok, vallomásomat a jkv. jól tartalmazza, melyet elolvasás után h.h. aláírok.

Felvette:

Pataki István r. ny. hdgy.

Gál András s.k.

tanú

2 pld/Szné

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 118. Géppel írt tisztázat aláírás nélkül.]

9. Sarek József kihallgatási jegyzőkönyve, 1958. május 14.

Budapesti Rendőr-főkapitányság

Politikai Nyomozó Osztály

Vizsgálati Alosztály

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv

Budapest, 1958. május 14.

[...]

BM beosztott

[...]

Önt tanúként fogom kihallgatni az 1956. október 15-én történt repülőgép rablási kísérlettel kapcsolatban. Figyelmeztetem, hogy a törvény a hamis tanúzást szigorúan bünteti.

A törvényes figyelmeztetést megértettem.

Tegyen vallomást arra vonatkozóan, hogy az 1956-os repülőgép rablási kísérlet hogyan történt és kik vettek abban részt?

1956. október 15-én a Budapest – Szombathely – Zalaegerszegi légi útvonalon közlekedő személyszállító repülőgépen teljesítettem szolgálatot. A repülőgép a Ferihegyi repülőtérrel reggel 6.50-kor indult. Budapestről Szombathelyig minden rendben volt. A szombathelyi repülőtérrel való felszállás után Zalaegerszeg felé haladva, mintegy 3-4 perc eltelté után a figyelő lukakon arra lettem figyelmes, hogy az utastér első részében a pilótafülke mellett az első székekben ülő négy fiatal közül az első, egy magas fiatal felállt és a csomagtartóból leemelte a sportzsákokat és kihúzta belőle a dobtaras géppisztolyt. Társai ezzel egy időben az aktatáskákból kezdték kipakolni a feszítővasakat, kalapácsolatokat. A fentiek láttára mivel láttam, hogy támadásra készülnek, a pilótának szóltam, hogy támadásra készülnek és vigyázzon. Közben már egy nagy koppanást is hallottam az ajtón, ami a támadást jelezte. Erre én is fegyveremet használtam és tüzeltem a figyelő luk előtt álló személyre az ajtón keresztül. Ezután a gép visszafordult és a szombathelyi repülőtérre leszállt. A leszállás után láttam pontosan, hogy négyen voltak és ekkor ismertem meg őket.

A rablási kísérletben résztvevő személyek közül Kabók Sándor tevékenységéről mit tud elmondani?

Kabók Sándor a gép jobboldali üléséből jött előre a géppisztolyos személyhez, valami újsághoz hasonló papír volt a kezében. Ezután nem láttam Kabók tevékenységét miután elkezdődött a támadás. Amikor Szombathelyen leszállt a gép Kabók több helyen megsebesülve a baloldali első ülésbe volt beleesve. Kutasi, a banda vezetője, sérüléseibe belehalt. A rablóbanda görög származású tagja több helyen megsebesült. Egy tagja nem sebesült meg a csoportnak.

Mást az ügyre vonatkozóan elmondani nem tudok, vallomásomat a jkv. jól tartalmazza, melyet elolvasás után h.h. aláírok.

Felvette:

Pataki István r. ny. hdgy

Sarek József s.k.
tanú

2 pld/Szné

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 119–120. Géppel írt tisztázat aláírás nélkül.]

10. Marsi Gyula kihallgatási jegyzőkönyve, 1958. május 14.

Budapesti Rendőr-főkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály
Vizsgálati Alosztály

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv
Budapest, 1958. május 14.

[...]
MÁV dolgozó
[...]

Önt tanúként fogom kihallgatni az 1956-os repülőgép rablási kísérletre vonatkozóan. Figyelmeztetem, hogy a törvény a hamis tanúzást szigorúan bünteti.

A törvényes figyelmeztetést megértettem.

Tegyen vallomást arra vonatkozóan, hogy 1956. október 15-én hogyan történt a repülőgép rablási kísérlet, mit tud erre vonatkozóan?

1956. október 13-án mint a BM dolgozója vezetőmtől utasítást kaptam arra, hogy másodmagammal október 15-én reggel a Ferihegyi reptérről induló Szombathely – Zalaegerszeg légi útvonalon közlekedő személyszállító gépet biztosítsuk, mivel általunk ismeretlen személyek fegyveresen el akarják rabolni, hogy ezzel nyugatra szökjenek. A fenti napon a Vörösmarty térről induló MALÉV autóbusszal kimentünk a Ferihegyi reptérre, majd a várócsarnokban foglaltunk helyet az indulásig. A mikrofonon történő indulási jelzésre beszálltunk a gépbe. Az utastér középső sorának a hátsó ülésein foglaltunk helyet. Szombathelyig rendellenességet nem észleltünk. Szombathelyről való felszállás után társammal ülőhelyet változtattunk, így én a gép utasterének a jobboldali széksor utolsó székére ültem. Míg a társam előttem harmadik vagy negyedik helyre ült. Felszállás után kb. 4-5 perc múlva, a jobboldali ülésről felállt egy világos ballonkabátban lévő, vékony termetű fiatalember (mint később megtudtam) Kabók Sándor, aki előre ment Kutasihoz. Ugyanakkor oldalról is odament a görög származású személy (Neckos Vasilis), a banda tagja. Pár másodperc múlva a sportzsákot leemelő személy, aki az utasok felé háttal állt, jobbról balra fordulva egy világosszürkére festett dobtáras géppisztolyt, csövével az utasok felé tartva, felszólította az utazóközönséget, hogy „fel a kezekkel, vagy kezeket fel” pontosan nem értettem a gépzúgástól, felszólítást tette. Erre az utasok fejmagasságban fel is tették a kezüket. Rövid egy-két másodperc után, amikor a vezető fülke ajtajánál koppanást hallottam, Kutasi is odatekintett és ekkor az előttem ülő munkatársam csípőmagasságból bal kézzel pisztolyából leadott egy lövést a géppisztolyt tartó Kutasi felé, akit a lövés eltalált, aminek következtében az testtartásában megingott. A lövés pillanatában az utasok igyekeztek az ülések támlái mögé lehúzódni. Kutasi körül állók pedig az utastér bal oldala felé ugrottak félre. Közben én is és társaim is lövéseket adtunk le a félreugró Kutasi társaira. Közben a gép kísérője is adott le lövéseket. Ezután a pilóta visszafordította a gépet és azt dobálni kezdte és alacsonyan repülve visszatértünk a szombathelyi repülőtérre. Leszállás után láttuk, hogy a géppisztolyos Kutasi a lövések következtében meghalt. Kabók Sándor több helyen megsebesült, majd kórházba lett szállítva. Neckos Vasilis is sérült volt. Ekkor összeszedtük a banda fegyverzetét, amely 1 db lefűrészelt tusájú dobtáras géppisztoly, 1 db forgópisztoly, két darab összeszerelhető feszítővas, 2 db kalapács, 1 db balta, mindegyiknek új akataska és repülőútirány térképek, stb.

Az ügyre vonatkozóan más egyebet előadni nem tudok, vallomásomat a jkv. helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után h.h. aláírok.

Felvette:
Pataki István r. ny. hdgy.

Marsi Gyula s.k.
tanú

2 pld/Szné

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 121–122. Géppel írt tisztázat aláírás nélkül.]

11. Dávid Imre kihallgatási jegyzőkönyve, 1958. május 15.

Budapesti Rendőr-főkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály
Vizsgálati Alosztály

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv
Budapest, 1958. május 15.
[...]
repülőgép vezető
[...]

Önt tanúként fogom kihallgatni az 1956. október 15-én történt repülőgép rablási kísérletre vonatkozóan. Figyelmeztetem, hogy a törvény a hamis tanúzást szigorúan bünteti.

A törvényes figyelmeztetést megértettem.

Tegyen vallomást, mint repülőgép vezető, mit tud a fenti repülőgép rablási kísérlettel kapcsolatban?

1956. október 15-én hétfőn Budapest – Szombathely – Zalaegerszegi menetrendszerű légútvonalon közlekedő utasszállító repülőgépre voltam beosztva, mint első pilóta. Az utasszállító géppel 7 óra 7.15 perc között szálltunk fel. Ezt megelőzően illetékes, de általam ismeretlen hatósági közeg figyelmeztetett, hogy fokozottabb éberséggel figyeljünk a gépen, nehogy megtörténjen az 1956. június vagy júliusban megtörtént géprablás. Budapesttől Szombathelyig semmi rendellenességet nem észleltünk az utasfülkében. Szombathelyi repülőtérről való felszállás után, mintegy 4-5 perc elteltével a gép kísérője Sarek et., figyelmeztette a gép személyzetét, készüljünk fel, mert támadás várható az utastérből. Ezután egy hatalmas ütés zúdult a pilótafülke ajtajára, majd ezután mintegy 30-40 másodpercig lövöldözés volt a gépen. Én ekkor a géppel igyekeztem megközelíteni a földet, hogy kényszer leszálljak, de a leszállás végső megközelítésében a lövöldözés megszűnt, és az átlótt kabinajtón jól látható volt, hogy a pilótafülkéhez nem közelednek, így úgy határoztunk, hogy Szombathelyen szállunk le. Ezt a szándékunkat végre is tudtuk hajtani. A leszállás után tudtam meg, hogy egy négytagú fegyveres csoport akarta a gépünket elrabolni. Ezek közül egy meghalt, 2 fő megsebesült, 1 fő sértetlen maradt. A gép ajtaját akkor nyitottuk ki, amikor a BM fegyveres szervei megérkeztek.

A fenti eseményekről részletesebb vallomást nem tudok tenni, mivel első pilóta voltam, így nagy volt az elfoglaltságom.

Vallomásomat a jkv. jól tartalmazza, melyet elolvasás után h.h. aláírok.

Felvette:
Pataki István r. ny. hdgy.

Dávid Imre s.k.
tanú

2 pld/Szné

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 123–124. Géppel írt tisztázat aláírás nélkül.]

12. Részlet Kabók Sándor kihallgatási jegyzőkönyvéből, 1958. május 20.

Budapesti Rendőr-főkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály
Vizsgálati Alosztály

Jegyzőkönyv
Budapest, 1958. május 20.
[...]

Tegyen vallomást, hogy hány esetben és hol tartottak megbeszéléseket a repülőgép fegyveres elrablására vonatkozóan és miről volt ott szó?

1956. október 4-én [...] Emlékezetem szerint ezután Kutasi elment a MALÉV jegyirodába megnézni, hogy lesz-e elegendő jegy a csütörtökön 11-én induló szombathelyi gépre. Mi addig az Engels téren várakoztunk. Később visszatért Kutasi és közölte, hogy csütörtökre nincs elegendő jegy. Emlékezetem szerint azt mondta, hogy ő minden esetre hétfőre 15-re előjegyzett két jegyet. Korsóst ez igen méregbe hozta, ő minden áron az előző héten akart indulni. [...] Kutasi és Korsós még mindig azon vitatkoztak, hogy mikor induljanak. Korsós erőszakoskodott, hogy 8-tól 13-ig tartó héten történjen a disszidálás. [...] Másnap szombaton délelőtt az Engels téri busz pályaudvar várótermében találkoztunk. [...] Emlékezetem szerint ezután elmentem Korsóssal a Madách téri fegyver boltba, hogy ott beszerezzünk több db. rakéta pisztolyt, amelyre Korsósnak állítólag a Sportrepülő Szövetségtől volt kiutalása. Itt rakéta pisztolyt nem kaptunk, mivel csak akkor van, ha bizományba kapnak. [...]

Vallomásomat a jkv. helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után h.h. aláírok.

Felvette:
Pataki István r. ny. hdgy.

Kabók Sándor s.k.
terhelt

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 101-102, 104. Géppel írt tisztázat aláírás nélkül.]

13. Kabók Sándor kihallgatási jegyzőkönyve, 1958. május 21.

Budapesti Rendőr-főkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály
Vizsgálati Alosztály

Jegyzőkönyv
Budapest, 1958. május 21.
[...]

Tegyen vallomást arra vonatkozóan, hogy honnan szereztek fegyvereket, feszítővasakat a repülőgép rabláshoz?

A géppisztoly és a forgópisztoly megszerzésének körülményeiről nincs tudomásom, azonban Kutasi és Korsósközt lezajlott viták alkalmával hallottam, hogy legalábbis a géppisztoly Korsós tulajdonát képezi. Korsós ugyanis azt mondta „hogy a géppisztolyom nélkül ti semmit sem tudtok kezdeni”. A géppisztoly létéről szóban mint fegyverről Korsós lakásán október 4-én este szereztem tudomást, amikor hármásban beszélgettünk. Október 8-a után valamelyik nap láttam Korsós lakásán az átalakított tusájú géppisztolyt tár nélkül amely kékre volt festve. A forgópisztoly tárrészét október 4-én este adta át Kutasi a M[óricz Zsigmond] körtéren azt hiszem azzal, hogy azt adjam át Korsósnak. Én felismertem, hogy az pisztolytár, és közölte is Kutasi, hogy van ilyen. A forgópisztolyt ezután csak október 15-én reggel láttam újra amikor azt Kutasi a táskámba tette. Október 6-án az Engels téren keresztül mentünk a MALÉV-hoz Kutasi, Merczel, Korsós és én. Ekkor beszélték meg Kutasi elgondolása szerint, hogy Korsós és Merczel fogják elkészíteni úgy, hogy az több darabból összeállítható legyen. Én személyesen nem láttam a feszítővasakat. A terv szerint tűzoltó csákány is lett volna a pilóta fülke felfeszítéséhez, de ezt nem láttam. Később újságokból értesültem, hogy balta

és kalapács volt a tűzoltó csákány helyett. A gyutacsot sem láttam, nem is beszéltek róla Kutasiék egyáltalán semmit.

Tegyen vallomást ki fedezte és milyen pénzforrásból a repülőgép rabláshoz szükséges kiadásokat, utazási jegy, táskák, töltőtollak, melegítők vásárlását?

Mint már fentebb a jegyzőkönyvben elmondtam, hogy 1956. október 10-én vagy 11-én amikor Korsóssal és Kutasival gyalogosan mentünk a 61-es villamos Karolina úti megállójához, és Korsós a Szappangyárnál maradt. Ezután mondotta el nekem Kutasi, hogy amennyiben most nem lehetne lebonyolítani a támadást, akkor neki hirtelen 8-10 ezer forintból fedezhette a költségeket. [sic!] A táskát, töltőtollat Merczeltől kaptam, a melegítőt Kutasitól. Mindenkinek volt új táskája és melegítője is. Bővebben nem tudom, hogy honnan szerezték a kiadásokat.

A repülőgép rabló csoportjuknak mi volt a terve külön-külön abban az esetben, ha sikeresen kijutnak az ország légteréből?

Emlékezetem szerint az volt a terv, hogy Nyugat-Németországban szállunk le a géppel. Kutasi azt mondta, hogy az ő véleménye az, hogy együtt marad a csoport, elmegyünk dolgozni, amit a tagok külön-külön csak nagy nehezen tudnak megszerezni két év alatt, azt a csoport fél év alatt megszerzi. Korsós azt mondta, hogy ő valamelyik nyugat-német járműgyárnál profi motorversenyző akar lenni, hogy így biztosítsa magának a jólétet. Az én elgondolásom az volt, hogy tovább utazok Amerikába és ott televíziós készülékeket gyártó vállalatnál akartam a műszerész szakmát elsajátítani. Merczel és Neckos tervét nem ismerem.

A jkv. vallomásomat jól tartalmazza, amelyet elolvasás után h.h. aláírom.

Felvette:

Pataki István r. ny. hdgy.

Kabók Sándor s.k.
terhelt

2 pld/Szné

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 99–100. Géppel írt tisztázat aláírás nélkül.]

14. Kemenesi Béla kihallgatási jegyzőkönyve, 1958. május 22.

Budapesti Rendőr-főkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály
Vizsgálati Alosztály

Jegyzőkönyv
Budapest, 1958. május 22.

[...]
BM dolgozó
[...]

Önt tanúként fogom kihallgatni az 1956. október 15-én történt repülőgép rablási kísérletre vonatkozóan. Figyelmeztetem, hogy a törvény a hamis tanúzást szigorúan bünteti.

A törvényes figyelmeztetést megértettem.

Tegyen vallomást hogyan történt az 1956. október 15-én a repülőgép rablási kísérlet?

A fenti napon hajnalban utasítást kaptunk Marsi Gyula BM beosztottal együtt, hogy szolgálati fegyverünkkel ellátva a reggel Budapest[ról] Zalaegerszegre induló menetrendszerinti MALÉV utasszállító repülőgépbe szálljunk be. Ismertették velünk vezetőink, hogy bejelentés érkezett a lakosság köréből, hogy ezzel a géppel több olyan személy kíván utazni, akik a gépet fegyveres kényszerítő eszközökkel akarják birtokba venni és ezzel nyugatra távozni. Az utasítás után a repülőgépbe beszálltunk, de addig a repülőgéprabló személyének kilétét az op[eratív]. szerveknek nem sikerült megállapítani.

Ebből kiindulva mivel ismeretlen személyekkel fogunk szembeállni, így a repülőgép rablást nekünk kell megakadályozni. A repülőgépen a feladatunk az volt, hogy az utazókat figyelemmel kísérjük és esetleges fellépésükből megítélve a rablási kísérletet megakadályozzuk. Szombathelyig a repülőgépen semmi esemény nem történt. Ott több utas leszállt, valamint 2 szombathelyi egyén felszállt. A szombathelyi repülőtérről való felszálláskor a repülőgépben velünk együtt 14 fő utas tartózkodott. A felszállást követően néhány perc múlva a jobb oldali sorban ülő Kabók Sándor felállt, és az első ülésen ülő Kutasihoz lépett, aki már ezt megelőzően a zöld színű sportzsákot a felette lévő csomagtartóból levette és azt az ölében tartotta. Kabók előbb az ülés támlájára dőlt, miközben Kutasi a jobb kezével valami nehéz tárgyat emelt ki a sportzsákból. Ezt követően Kutasi megsürgette Kabókot „menjél” szavakat ismételve, Kabók a pilótafülke ajtajához lépett. Az ajtón zörgetett, majd annak kilincsét helyettesítő gombját megfogta és az ajtót kinyitni próbálta. Kabók ellépését követően Kutasi görnyedt tartással ülőhelyéről felállt, féloldali állásban az utasok felé fordulva, kezében egy szürkére festett dobtáras géppisztolyt tartott az utasokra irányítva. Eközben hangosan szólt, hogy „kezeket fel”, ekkor én mivel már a készülődésből láttam, hogy a repülőgép rablási kísérlet megindult, szolgálati fegyveremet bal kezembe fogva a „kezeket fel” szólításra először Kutasira, Kabókra, majd pedig a bal sarokban lévő görög személyre lőttem. Mind a három lövésem talált, de Kutasi továbbra is álló helyzetben maradt és géppisztolyát az utasok felé tartotta, ezért negyedik lövésemet szintén Kutasira adtam le, aki erre előre bukott. Ezt követően Marsi elvtárs adott le szolgálati fegyveréből lövéseket.

A leírtak után a repülőgép kísérő személyzete a náluk lévő dobtáras géppisztolyból sorozatlövéseket adott le, nehogy valaki az összekötő ajtót ki tudja nyitni. Közvetlenül ezután én felültem az ülés támlájára, mivel még ekkor nem tudtam, hogy a sorozatlövések miből származnak. Arra gondoltam, hogy a fekvő helyzetben lévő Kutasi adja le ezeket a lövéseket. A lövések elhangzása után a vezetőpilóta a gépet dobálni kezdte, amely mintegy 6 percig tartott, amíg vissza nem érkeztünk a szombathelyi repülőtérré, ahol leszálltunk.

Az ügyre vonatkozóan egyebet előadni nem tudok, vallomásomat a jkv. helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után h.h. aláírok.

Felvette:

Pataki István r. ny. hdgy.

Kemenesi Béla s.k.
tanú

2 pld/Szné

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 125–126. Géppel írt tisztázat aláírás nélkül.]

15. Patonai Ferenc (utas) kihallgatási jegyzőkönyve, 1958. május 23.

Budapesti Rendőr-főkapitányság
Pol. Nyom. Oszt. Vizsg. Aloszt.

Jegyzőkönyv
Budapest, 1958. május 23.
[...]
gépészmérnök
[...]

Önt tanúként fogom kihallgatni az 1956. október 15-én történt repülőgép rablási kísérletre vonatkozóan. Figyelmeztetem, hogy a törvény a hamis tanúzást szigorúan bünteti.

A törvényes figyelmeztetést megértettem.

Mondja el mit tud az 1956. október 15-én reggel 6 óra 50 perckor induló repülőgép rablási kísérletére vonatkozóan?

1956. október 15-én reggel 6 óra 50 perckor induló menetrendszerint közlekedő utasszállító repülőgépre ültem, hogy azzal Zalaegerszegre utazzak a Ferihegyi repülőtérrel. Budapesttől Szombathelyig semmi rendellenesség nem történt. A szombathelyi repülőtérrel való felszállás után mintegy 4-5 perc múlva arra lettem figyelmes, hogy valaki erélyes hangon szól, hogy „menjen hátra”. Ekkor láttam, hogy az utastér jobboldali ülésor első ülésének támaszkodva géppisztolyt tart a kezében egy férfi és a második ülésen ülő bőrkabátos férfire tartva küldi hátra őt. Ugyanezt követő pillanatban már két fiatal férfi állt a pilótafülke előtt. Mikor a géppisztolyos férfi csőre töltött, a háta mögül, vagyis a gép utasterének hátsó részéből lőttek a géppisztolyos férfire és a mellette álló két fiatal személyre is. A géppisztolyos a lövések következtében előrebukott a fotel támlájára és a másik kettő is megsebesült. Az egyik fiatalabb az üléseken keresztbe feküdt sebesülten, a görög személy lekuporodott a gép padlójára. A lövöldözés csak másodpercekig tartott, majd közben az utasfülkéből is lőttek. Ezután a gép visszatért Szombathelyre, ahol megtudtuk, hogy négy fiatalember akarta a gépet elrabolni, hogy azzal nyugatra szökjenek. A támadók közül egy meghalt, kettő pedig megsebesült. A támadók közül egyet sem ismerek.

Vallomásomat a jegyzőkönyv jól tartalmazza, amelyet elolvasás után h.h. aláírok.

Felvette:

(Pataki István) r. ny. hdgy.
vizsgáló

Patonai Ferenc s.k.
tanú

Készült: 2 pld.
Gépelte: MJné

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 127. Géppel írt tisztázat aláírás nélkül.]

16. Részlet Somogyi István (utas) kihallgatási jegyzőkönyvéből, 1958. május 23.

Budapesti Rendőr-főkapitányság
Pol. Nyom. Oszt. Vizsg. Aloszt.

Jegyzőkönyv
Budapest, 1958. május 23.
[...]
anyagáru forgalmista
[...]

Önt tanúként fogom kihallgatni az 1956. október 15-i történt repülőgép rablási kísérletre vonatkozóan. Figyelmeztetem, hogy a törvény a hamis tanúzást szigorúan bünteti.

A törvényes figyelmeztetést megértettem.

Tegyen vallomást arról, hogy mit tapasztalt az 1956. október 15-i repülőrablással kapcsolatban?

1956. október 14-én megváltottam a repülőjegyemet Budapestről Szombathelyig és vissza. 1956. október 15-én reggel a MALEV autóbuszán a menetrendszerű reggeli járással a Vörösmarty térről mentünk ki a Ferihegyi repülőtérre. Az indulás előtt a szokástól eltérően a mi repülőgépünk utasait igazoltatásra szólították fel. Az utasok között egy személy, Flesch kartárs [...], ismerősöm volt, akivel Szombathelyig utaztam. Az igazoltatásnál néhány személyt behívtak egy helységbe, ahonnan néhány perc múlva kijöttek. Emlékezetem szerint köztük volt az az egyén, akit később a katonai bírósági tárgyaláson felismertem. Görög származású személy volt, Vasilis névre emlékszem. 5-10 percnyi késéssel elindult a repülőgép. Én a repülőgép jobboldali egyes ülésor 2-es, vagy 3-as székén ültem. Flesch kartárs pedig a baloldali kétsoros ülés ablak melletti első székén foglalt helyet. A görög pedig a Flesch mögött sor külső ülésén – hozzám közel – foglalt helyet. [...] Hamarosan megérkeztünk Szombathelyre, ahol én leszálltam. Ettől

kezdve csak hallomásból tudok a történetekről. Még aznap, 1956. október 15-én délután visszajöttem Budapestre. A szombathelyi repülőtér várótermében értesültem arról, hogy támadás érte a reggeli gépet Szombathely és Zalaegerszeg között. A szombathelyi repülőtéren letakarva messziről láttam egy halottat, aki az elmondás szerint a repülőgépben halt meg. Úgy emlékszem, hogy a repülőgép is ott volt, mely ellen a támadást intézték. A nekem felmutatott fényképen lévő személyt nem ismerem fel, hogy a repülőgépen utazó utasok között volt-e.

Mást az üggyel kapcsolatban elmondani nem tudok. A jegyzőkönyv a vallomásomat helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után aláírok.

Felvette:

(Orosz Balázs) r. szds
vizsgáló

Somogyi István s.k.
tanú

Készült: 2 péld

Gépelte: Mjné

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 128–129. Géppel írt tisztázat Orosz Balázs rendőr százados saját kezű aláírásával.]

17. Neckos Vasilis kihallgatási jegyzőkönyve, 1958. május 24.

Budapesti Rendőr-főkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály
Vizsgálati Alosztály

Jegyzőkönyv
Budapest, 1958. május 24.
[...]

Önt tanúként fogom kihallgatni Kabók Sándor ügyében. Figyelmeztetem, hogy a törvény a hamis tanúaszt szigorúan bünteti.

A törvényes figyelmeztetést megértettem.

Tegyen vallomást Kabók Sándor tevékenységére vonatkozóan, hogy milyen szerepe volt az 1956. október 15-én megkísérelt repülőgép rablásban, amely csoportnak ön is tagja volt?

Én 1956. október 6-án ismertem meg Kutasi Istvánt, aki a csoportunk vezetője lett. Kutasin keresztül ismertem meg Kabók Sándort, akit Merczel Gábor lakásán mutatott be október 14-én vasárnap este az indulás előtti este. Kutasi a Merczel lakásán az utolsó eligazítás alkalmával feladatául jelölte meg Kabóknak, hogy ragasztó papírral lefogja ragasztani a repülőgép pilóta fülke ajtaján lévő figyelő nyílást, hogy a kísérő ne lásson ki az utastérre. Ugyancsak feladatául szabta meg Kutasi Kabóknak, hogy a forgópisztollyal biztosítsa a Kutasi behatolását a repülőgép pilóta fülkéjébe. Október 14-én este a megbeszélés után Kabók Kutasival együtt távozott, én pedig Merczel lakásán maradtam. Másnap 15-én reggel ugyancsak együtt jött Kutasi és Kabók, Merczel Gábor lakására. A Budapest – Szombathely – Zalaegerszeg-i menetrend szerint közlekedő utasszállító repülőgépbe szálltunk október 15-én reggel a Ferihegyi repülőtéren, ahol Kabók Sándor is velünk jött. Kabóknál is volt aktatáska a felszálláskor. A szombathelyi repülőtérről való felszállás után a megbeszéltek szerint Kutasi levette a sportszatyrot és kivette a géppisztolyt. Ezzel egy időben Kabók is felállt a jobboldali széksorból, Kutasinak a háta mögül és előrement, hogy leragassza a figyelő nyílást. Közben Kutasi felszólította az utazó közönséget, hogy „mindenki tegye fel a kezét”. Ezután én is felálltam, de ekkor már lövések dördültek el. A lövések először Kutasit utána Kabók Sándort és utána engem értek. Kabók megsebesült valami gyomorlövést kapott. Kabók egyéb tevékenységéről nem tudok.

Vallomásomat a jkv. helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után h.h. aláírom.

Felvette:
Pataki István r. ny. hdgy.

Neckos Vasilis s.k.
elítelt

2 pld/Szné.

[ÁBTL 3.1.9. V-143829. 108–109. Géppel írt tisztázat aláírás nélkül.]

¹ Borhi László: *Magyarország a hidegháborúban*. Corvina, Budapest, 2005. 86–119.

² Uo.172. „1945. augusztus 27-én moszkvai látogatásuk alkalmával Gerő Ernő kereskedelmi és Bán Antal ipari miniszter a kormány felhatalmazása nélkül kézjeggyel látott el egy szovjet–magyar gazdasági és kereskedelmi szerződést. Ez elvileg lehetővé tette, hogy a Szovjetunió kiaknázza Magyarország fontos iparágait, természeti erőforrásait, mezőgazdaságát, valamint légi, illetve vízi közlekedését.”

³ Uo.178. Az egyezmény értelmében a Maszovlet nevű közös légiforgalmi társaság, a magyar légi közlekedés szervezésére és irányítására, valamint a nemzetközi forgalomba történő bekapcsolódásra kapott megbízást. „A Maszovlet harminc évre megkapta a jogot arra, hogy az ország polgári légikikötőjét és azok minden létesítményét hasznosíthassa, illetve területet bocsátottak a rendelkezésére új repülőterek létesítésére.”

⁴ Csanádi – Nagyvárad – Winkler: *A magyar repülés története*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1974. 245–246., ÁBTL 3.1.9. V-136741/2. Kuhn Ferenc 164–165. Boros Zsigmond a Vacuum Oil Company RT ügyvezető igazgatójának jegyzete a Maszovletről, melyet Lienau-nak a Vacuum Oil Company amerikai vezérigazgatójának küldött. 1946. augusztus 31.

⁵ Révész Tamás: *Repülőtér az Alpokalján A szombathelyi katonai repülőtér története*. Kutató Diákokért Alapítvány, Budapest, 2006. 151–152.

⁶ <http://www.malev.hu/ceginformaciok/malev-tortenet/reszletes-tortenet/1946-1954>. letöltés dátuma:2009.08.06

⁷ <http://www.malev.hu/ceginformaciok/malev-tortenet/attekintes>. letöltés dátuma: 2009.08.06

⁸ <http://www.aeronews.hu/press/gepelt.htm>. letöltés dátuma:2009.08.12

⁹ ÁBTL 3.1.9. V-140865 Polyák György, Uo. V-143829 55–56. Petre István, Gunya Ferenc és Jósvai György beszélgetéséről készült feljegyzés. 1958. május 8.

¹⁰ *Szabad Föld*, 1956. október 21. VII. évf. 43. szám 5.

¹¹ Országos Társadalombiztosítási Intézeti (OTI) kölcsönrel épült olcsóbéru kislakásos lakótelep, a Villányi út 83–85 szám alatt lévő lakóházak fiataljai tartoztak a Jósvai György-féle társasághoz.

¹² ÁBTL 3.1.9. V-143829 8. Határozat a nyomozás elrendeléséről. 1958. április 16.

¹³ Uo.10–14. Összefoglaló jelentés Jósvai György és társai fegyveres szervezkedés ügyében. dátum nélkül

¹⁴ Uo.69. Jelentés az 1956. október 15-én történt géprablási kísérletről. 1958. május 2.

¹⁵ <http://www.nyugat.hu/tartalom/cikknymtat/11879> Bozzai J.: *Gépeltérítők és légimarsallok a szombathelyi légtérben*. letöltés dátuma:2009.06.24

¹⁶ Uo.133. Jelentés Kabók Sándorról. 1958. május 6.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Merczel Gáborra és Korsós Pálra vonatkozóan lásd ÁBTL 2.2.1. Operatív nyilvántartó karton, Korsós Pál KEO-dossziéja: Uo. 1.11.13. 0002-321-4-KFM.

¹⁹ ÁBTL 3.1.9. V-143829. 373–378. A Budapesti Katonai Bíróság ítélete Jósvai György és társai ügyében. 1959. március 9.

²⁰ ÁBTL 3.2.3. Mt-1820/1–7 „Sárosi Iván” „Salzner Richard”

²¹ Uo. 81. Kabók Sándor kihallgatási jegyzőkönyve. 1958. április 28.

²² Az ilyen betűjelű Munka-dossziékba lerakott anyagok a III/I-es Hírszerző Csoportfőnökségnél foglalkoztatott ügynökök jelentéseit tartalmazzák.

²³ Anonimizálva.

²⁴ Kelt mint fent.

²⁵ Helyben hagyólag.

²⁶ Anonimizálva.